

Les hores del dia de J. V. Foix (II)

Són cinquanta-quatre les expressions adverbials referents a les diverses hores del dia que vam transcriure en el nostre comentari anterior, extretes dels llibres de proses poètiques de J. V. Foix. Algunes d'elles no són sinó meres variants des del punt de vista gramatical, quant a la preposició o a l'article (o la seva absència) introduint la locució, o quant al nombre del substitutiu que en forma el nucli. Són les següents: *a la matinada* i *de matinada* (preferent: quatre vegades en el nostre recompte), *a migdia*, i: *el migdia*, *hora baixa* i *a hora baixa*, *nit entrada* i *a nit (ja) entrada*, *de nit* (clarament preferent: trenta vegades segons el nostre recompte) i *de nits* (només dues vegades). Cal fer observar també que en alguns casos l'expressió temporal és encara més matusada amb l'adverbi *ja*: *a nit ja entrada*, *ja tocat migdia*, *ja de bon matí*.

Al costat d'aquestes nombroses locucions basades en el dia natural amb la seva successió d'hores de llum i de fosc, no manquen en les proses de J. V. Foix les que es refereixen a les hores artificials que marca el rellotge, sovint formant llargues perfrasis i amb la intervenció de diverses formes de verbs com *passar* i, especialment, *tocar*: *a les*

tres de la matinada, encara no havien tocat les set del matí, toques les dotze, en ésser les dotze, passades quatre hores del migdia; *de sis a set de la tarda*, en tocar les set, a quarts d'onze, quan toquen les dotze de la nit. Notem també les que es basen en el dia religiós o litúrgic: *abans de missa d'alba*, *després completes*.

L'expressió d'una hora del dia pot ésser completada amb la que indica, amb més o menys precisió, de quin dia es tracta, sovint resolta amb un simple demostratiu. Observem, també, en aquestes locucions usades per Foix, variants quant a l'ús de preposicions i articles: *ahir tarda* (sic), *ahir a la nit*, l'altre *nit*, *anit passada*, *aquesta nit passada*, *aquesta nit*, *aquesta matinada*, *aquest matí*, *aquest vespre*, *demà de matí*, *un migdia*, *un migdia d'estiu*, *aquest vespre morat*, *en aquest vespre morat*, *a l'alba del dia nou*, *a les nits* (amb un determinatiu format per una oració relativa), *els capvespres*, *cada capvespre*, *les tardes de diumenge*, *a les tardes dels diumenges*.

I, encara, caldria afegir-hi les expressions o locucions que indiquen períodes més o menys llargs, o fins totals, del transcurs del dia: *del matí al vespre*, *de sol a sol*, *tota la tarda*, *dia i nit*, *de nit i de dia*.

Albert Jané